

## ЛІТЕРАТУРА:

1. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психологические проблемы готовности к деятельности. – М.: Минск, 1983. – 180с.
2. Коваленко О.Е., Брюханова Н.О., Мельниченко О.О. Концепція професійно-педагогічної підготовки студентів інженерно-педагогічних спеціальностей // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: Зб. наук. пр. –Х., 2005. – Вип. 10. – С.7-20.
3. Моторная С.Е. Педагогические условия формирования психологической готовности студентов технического вуза к профессиональной деятельности: Автореф. дис. канд. пед. наук. – Томск, 1997. – 18 с.
4. Моторна С.Є. Психологізація в умовах підготовки майбутнього випускника університету // Вісник СевДТУ. Вип. 96: Педагогіка: зб. наук. пр. – Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2009. – 47-50.
5. Тархан Л.З. Компетентностный подход в обучении инженера-педагога // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: Збірник наукових праць / Укр. інж.-пед. акад. – Х., 2005. – Вип.10. – С.58-63.

Кабак В.В.

### *КОМПОНЕНТЫ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ-ПЕДАГОГОВ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ*

*В статье рассмотрен вопрос подготовки специалистов инженерно-педагогического направления. Осуществлен анализ компонентов готовности инженеров-педагогов к профессиональной деятельности.*

*Ключевые слова: инженер-педагог, компонент, готовность, профессиональная деятельность, специалист.*

Kabak V.V.

### *COMPONENTS OF PREPAREDNESS FOR FUTURE ENGINEERS OF TEACHERS TO PROFESSIONAL ACTIVITIES*

*A pedagogical preparation of engineers and teachers direction is issued in the article. The analysis of the readiness engineers-teachers componentsf to the profession activity is considered.*

*Key words: engineer-teacher, component, readiness, professional activity, specialist.*

**УДК 37.091.33: 811.111**

**Каменська І.Б.**

### ***ЦІЛЬОВИЙ КОМПОНЕНТ ЗМІСТУ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА***

*Статтю присвячено уточненню цільового компонента змісту іншомовної підготовки майбутнього менеджера. Обґрунтовано визначення формування вторинної мовленнєвої особистості менеджера як кінцевої мети навчання іноземної мови. Визначено компоненти структури вторинної мовленнєвої особистості менеджера: іншомовні тезаурус і лінгвопрагматикон як синтез лексикону і прагматикону.*

*Ключові слова: іншомовна підготовка фахівця, вторинна мовленнєва особистість менеджера, тезаурус, лінгвопрагматикон.*

*Постановка проблеми.* Іншомовна комунікативна компетенція в сучасній антропоцентричній лінгводидактиці розглядається як властивість сформованої вторинної мовної особистості, що виступає показником спроможності людини до участі в повноцінній міжкультурній комунікації. Ефективне вирішення завдання формування вторинних мовної і мовленнєвої особистості фахівця можливе за умов переорієнтації кінцевої мети оволодіння мовою з гносеологічного аспекту на комунікативно-прагматичний [2], що потребує

уточнення таксономії цілей навчального процесу та виявлення відповідних шляхів забезпечення їх досягнення.

*Аналіз останніх досліджень і публікацій.* В останніх дослідженнях проблема іншомовної підготовки менеджера розглядається в контексті формування міжкультурної компетенції фахівця (Н. Губіна, Л. Сікорська, І. Томарьова), становлення професійної позиції менеджера засобами іноземної мови (В. Волкова, М. Хусаїнова), формування англomовної професійно спрямованої комунікативної компетенції в говорінні (Л. Личко). Однак, більшість дослідників намагаються вирішити проблему протиріччя між потребою суспільства в керівниках, спроможних до повноцінної міжкультурної комунікації у професійному дискурсі, та не адекватними соціальному замовленню педагогічними умовами іншомовної підготовки майбутніх фахівців без здійснення системного аналізу якісних змін у процесі цілепокладання в навчанні професійно-орієнтованої іноземної мови з урахуванням новітніх досягнень лінгвістики дискурсу, прагматики мовлення, досліджень соціокультурного й соціолінгвістичного аспектів професійної мовленнєвої взаємодії. Вищесказане визначило *вибір теми* статті і зумовило *актуальність дослідження*.

*Метою статті* є уточнення цільового компоненту змісту формування вторинної мовленнєвої особистості менеджера.

*Виклад основного змісту статті.* Трикомпонентна структура моделі мовної особистості Ю. Караулова [4], що включає в себе лексикон, тезаурус і прагматикон суб'єкта, дозволяє багатьом дослідникам (Т. Астафурова, Ф. Бацевич, Г. Богін, А. Богуш, Л. Босова, Н. Гальськова, Р. Гришкова, Л. Засєкіна, І. Птиціна К. Сєдов, І. Столярова, І. Халєєва, Z. Dõmuyei) розглядати вторинну мовну особистість як корелят комунікативної компетенції при визначенні перспекції лінгводидактичного процесу. Дослідниками підкреслюється цілісність моделі вторинної мовної особистості, яка полягає у взаємопроникненні граматики й семантики, семантики й знань про світ, знань і прагматики. Поняття мовної особистості, що виникло на стику загального мовознавства, психології, лінгводидактики, психолінгвістики й когнітивної лінгвістики, інтегрує компоненти мотиваційної, інтелектуальної й ціннісної структур особистості, які проявляються у процесі мовленнєвої діяльності.

Прогностичною моделлю сформованої іншомовної професійно-комунікативної компетенції служить професійно-комунікативна компетенція носія мови, відмінна від загальної комунікативної компетенції представника даного мовного колективу. Професійно-комунікативна компетенція виступає соціально-діяльним варіантом загальної комунікативної компетенції, оскільки актуалізується в соціально-діяльним інституті професії [7].

У соціолінгвістиці (Л. Клобукова [5]; В. Красних [6]) співвідношення загальної й професійної комунікативних компетенцій відбите у парадигмі “мовна особистість – мовленнєва особистість – комунікативна особистість”. Мовленнєва особистість розглядається як специфічний прояв мотиваційного, когнітивного й функціонального параметрів мовної особистості, що реалізує себе в комунікації, здійснює ту або іншу стратегію й техніку спілкування за допомогою того або іншого репертуару засобів; комунікативна особистість – як конкретний учасник конкретного комунікативного акту, що реально діє в реальній комунікації.

Вторинна мовленнєва компетенція фахівця розуміється як інтегральне системне утворення загальнопрофесійних та міжкультурних знань, навичок, умінь і особистісних якостей, що визначають здатність до комунікативної організації професійної діяльності у варіюваному соціально-економічному і культурному контексті. Очевидно, що змістова і структурна характеристика вторинної мовленнєвої компетенції менеджера як кінцева мета його іншомовної підготовки має враховувати специфіку комунікації в контексті управлінської діяльності, іншими словами – специфіку управлінського дискурсу.

Питання управлінської комунікації розглядалися в дослідженнях Г. Андрєєвої, Т. Григор'євої, Л. Зникіної, А. Карпова, С. Крупник, Л. Сікорської, І. Томарьової,

М. Хусаїнової, І. Шавкун, С. Dodd, J. Lahiff. Особливостям комунікативної поведінки в діловому дискурсі присвячені дослідження В. С. Григор'євої, М. К. Любимової, М. П. Лукашевич, І. Б. Осичанської, С. Bovée, M. Brammer, P. Drew, M. Handford, A. Maslow, J. Thill.

Для управлінського дискурсу як різновиду дискурсу інституціонального, який відбувається у межах статусно-рольових взаємостосунків, характерні всі чотири основні види комунікації: інформаційний, аргументативний, експресивний і соціально-ритуальний. Найбільш значимим видом управлінського дискурсу є дискурс аргументативний, що зумовлено діапазоном комунікативних функцій менеджера, які включають мотивацію і спонукання до дії, узгодження спільних дій, оцінку результативності діяльності, інформування, аргументацію, переконання, попередження й вирішення конфліктних ситуацій.

Співвіднесення наявних моделей іншомовної професійної комунікативної компетенції [3] з моделлю мовної особистості Ю. Караулова [4] дозволяє визначити практичну мету іншомовної підготовки менеджера як формування вторинної мовленнєвої особистості фахівця. Досягнення кінцевої мети уможливується цілеспрямованим і систематичним формуванням складових вторинної мовленнєвої особистості менеджера: тезаурусу особистості, або іншомовної предметної компетенції; лексику, або іншомовної лінгвістичної компетенції; прагматикону, або іншомовної прагматичної компетенції фахівця.

Специфіка тезаурусу вторинної мовленнєвої особистості менеджера полягає в тому, що основним предметом виробничої діяльності керівника виступають люди, інформація та організація. Тезаурус менеджера уможливує виконання ним двох основних функцій керівника як комуніканта: а) управління виробництвом; б) взаємодія з персоналом.

G. Kasper [8] визначає прагматичну компетенцію як здатність до сприйняття та продукції комунікативного акту, засновану на врахуванні соціального статусу й соціальної дистанції між комунікантами, культурних знаннях і експліцитних та імпліцитних лінгвістичних знаннях. Прагмалінгвістика – це вивчення мови з точки зору користувачів, тих виборів, які вони здійснюють, обмежень, з якими вони стикаються в соціальній взаємодії, і результатів впливу використовуваної ними мови на інших учасників комунікативного акту. Іншими словами, лінгвопрагматика вивчає комунікативну дію в її соціокультурному контексті.

Н. Баграмова [1] вважає комунікативні стратегії, засновані на вміннях психологічного й риторичного характеру, властивістю первинної мовленнєвої особистості, яка переноситься у вторинну мовленнєву особистість за умов дотримання комунікативної когнітивно-прагматичної спрямованості навчання іноземної мови. Комунікативна когнітивно-прагматична спрямованість навчання майбутніх менеджерів іноземної мови передбачає інтеграцію формування іншомовних лінгвістичної та прагматичної компетенцій, що обумовлено функціонуванням спілкування як основного виду діяльності фахівців класу “людина – людина”. Вважаємо доречним запропонувати термін “лінгвопрагматикон” для позначення інтегрально формованого комплексу лексику і прагматикону вторинної мовленнєвої особистості фахівця.

Прагмалінгвістика, вивчаючи питання суб'єкт-суб'єктних відносин у професійному дискурсі, виділяє компонент “взаємодія” як системотворчий компонент професійного спілкування [7], що дає підставу розглядати оволодіння компонентом “взаємодія” як зміст лінгвопрагматикону класу “людина – людина”. У мовленнєвій взаємодії учасників комунікативного акту реалізується основна функція спілкування – регулятивна, яка виступає комунікативною метафункцією керівника.

Згідно теорії мовленнєвих актів (J. Austin, J. Searle, H. Widdowson), у процесі мовленнєвої взаємодії виділяють три рівні мовленнєвого акту: 1) рівень намірів і цілей мовця, або іллокуція; 2) рівень використовуваних у мовленнєвмі акті мовних засобів, або локуція; 3) рівень результатів мовленнєвого акту, що відбуваються у свідомості й поведінці адресата, або перлокуція.

Лінгвопрагматикон, відповідно, можна представити у вигляді трикомпонентної структури: 1) іллокутивний компонент, який відповідає за коректне цілепокладання мовленнєвого акту та його загальну стратегію; 2) локутивний компонент, який забезпечує вибір і використання мовних і мовленнєвих засобів відповідно до комунікативної інтенції й обраної стратегії її реалізації; 3) перлокутивний компонент, який відповідає за оцінку ступеня ефективності етапів комунікативного акту й корекцію його тактики залежно від реакції реципієнта.

Ефективна взаємодія менеджера з колегами спирається на розвинені мовленнєві прагматичні вміння, що складають лінгвопрагматикон фахівця як діючий синтез його лексикону й прагматикону, а саме: уміння реалізації фатичної та емотивної функцій професійного спілкування; уміння створення та підтримки позитивного психологічного клімату професійного спілкування; здатність до адекватного декодування комунікативної інтенції співрозмовника при рецепції інформації; уміння адекватного вираження думки згідно з власним комунікативним наміром і комунікативною ситуацією при продукції мовлення; уміння аргументації, вмотивування й переконання; володіння мовленнєвим етикетом певного етнокультурного соціуму; володіння мовленнєвим етикетом певного професійно-культурного соціуму; уміння міжкультурного професійного спілкування; уміння корекції власної комунікативної стратегії відповідно до розвитку комунікативної ситуації.

Слід зазначити, що відокремлення будь-якого компонента з діючого комплексу знань, навичок і вмінь, який є властивістю вторинної мовленнєвої особистості, має штучний характер і здійснюється з метою аналізу для цілеспрямованого формування. У реальній професійній комунікації іллокутивний компонент лінгвопрагматикону спирається на тезаурус фахівця і володіння комунікативними стратегіями, локутивний компонент невіддільний від сфери дії лексикону, перлокутивний компонент залежить від рівня розвиненості стратегічних вмінь і психологічних механізмів мовленнєвої взаємодії, тобто, прагматикону особистості.

*Висновки.* Кінцеву мету іншомовної підготовки менеджера визначено як формування вторинної мовленнєвої особистості фахівця. Шляхом досягнення кінцевої мети є цілеспрямоване і систематичне формування складових вторинної мовленнєвої особистості менеджера: іншомовних тезаурусу, лексикону і прагматикону особистості. Функціонування спілкування як основного виду діяльності фахівців класу “людина – людина” зумовлює інтегральне формування іншомовного лінгвопрагматикону особистості майбутнього керівника, що уявляється можливим за умов комунікативної когнітивно-прагматичної спрямованості навчання майбутніх менеджерів іноземної мови. Лінгвопрагматикон менеджера є динамічним інтегративним компонентом структури його вторинної мовленнєвої особистості, в якому сфокусовані механізми управлінської діяльності, прагнення, інтереси, мотиви, ставлення до себе як до професіонала, конструктивне ставлення до партнерів із професійної діяльності, культурні та поведінкові стереотипи керівника. Комплекс знань, навичок і вмінь, виділених у структурі лінгвопрагматикону, забезпечує ефективність реалізації менеджером таких управлінських функцій як спонукання до дії, мотивація дії, інформування, аргументація, переконання, попередження і вирішення конфліктних ситуацій. Лінгвопрагматикон забезпечує актуалізацію іншомовної професійно-комунікативної компетенції менеджера і є невід’ємною складовою його вторинної мовленнєвої особистості.

## ЛІТЕРАТУРА:

1. Баграмова Н. В. Лингво-методические основы обучения лексической стороне устной речи на английском языке как втором иностранном в педагогическом вузе: автореф. дис. на соискание ученой степени доктора пед. наук: спец. 13.00.02 / Н. В. Баграмова. – СПб., 1993. – 31 с.: табл.
2. Богуш А. М. Теоретичні аспекти виховання мовної особистості дошкільника / А. М. Богуш // Зб. наук. праць Бердянськ. держ. пед. ін-ту ім. П. Д. Осипенко. Серія: Педагогічні науки. – 2005. – № 2. – С. 21–27.

3. Каменська І. Б. Формування англомовної лінгвістичної компетенції в усному мовленні майбутніх менеджерів: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 / Ірина Борисівна Каменська. – Одеса, 2010. – 335 с.
4. Караулов Ю. Н. Русский язык и личность: [монография] / Юрий Николаевич Караулов. – 6-е изд. – Москва: URSS: ЛКИ, 2007. – 261 с.: схем.
5. Клобукова Л. П. Феномен языковой личности в свете лингводидактики / Л. П. Клобукова // Язык, сознание, коммуникация. – М.: Филология, 1997. – Вып. 1. – С. 25–31.
6. Красных В. В. Этнопсихолингвистика и лингвокультурология / Виктория Владимировна Красных. – М.: Гнозис, 2002. – 284 с.
7. Мечковская Н. Б. Социальная лингвистика: пособ. для студентов гуманитар. вузов, лицеев / Нина Борисовна Мечковская. – [2-е изд., испр.]. – М.: Аспект-Пресс, 2001. – 207 с.: табл.
8. Kasper G. Pragmatic Development in a Second Language: [monogr.] / G. Kasper, K. R. Rose. – Wiley-Blackwell, 2003. – 352 p.

Каменская И.Б.

### **ЦЕЛЕВОЙ КОМПОНЕНТ СОДЕРЖАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО МЕНЕДЖЕРА**

*Статья посвящена уточнению целевого компонента содержания иноязычной подготовки будущего менеджера. Обосновано определение формирования вторичной речевой личности менеджера как конечной цели обучения иностранному языку. Определены компоненты структуры вторичной речевой личности менеджера: иноязычные тезаурус и лингвопрагматикон как синтез лексикона и прагматикона.*

*Ключевые слова: иноязычная подготовка, вторичная языковая личность менеджера, тезаурус, лингвопрагматикон.*

Kamenska I.B.

### **PURPOSE COMPONENT OF THE ESSENCE OF THE FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF THE FUTURE MANAGER**

*The article is devoted to specifying the target component of the content of future managers' foreign language training. Defining the final aim of the foreign language teaching as forming future managers' secondary speech personality has been grounded. There have been singled out structural components of future managers' secondary speech personality: foreign-language thesaurus and linguapragmaticon.*

*Key words: foreign language training, manager's secondary speech personality, thesaurus, linguapragmaticon.*

**УДК 378.+370.711+153.35**

**Карпова Е.Е., Листопад О.А.**

### **ТВОРЧІ ФАХОВІ ЗАВДАННЯ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ В ПЕДАГОГІЦІ ТВОРЧОСТІ**

*У роботі розглядаються особливості творчих завдань і творчих фахових завдань як форм організації змісту навчального матеріалу в процесі підготовки майбутніх фахівців. Теоретично обґрунтовується і апробується зміст і методика підготовки майбутніх викладачів вищої школи до застосування в навчально-виховному процесі творчих фахових завдань.*

*Ключові слова: творчість, педагогіка творчості, творчі фахові завдання.*

Динаміка постіндустріального інформаційного розвитку суспільства пред'являє високі вимоги до освіти як соціального інституту. На сучасному етапі все більш зрозумілим стає, що традиційна система освіти, яка більшою мірою орієнтована на передавання знань, умінь і навичок, не встигає за темпами їх нарощування. Найголовнішою умовою нової